

M.Oleś

Wyznaczniki jakości życia młodzieży w zdrowiu i chorobie

Factors affecting quality of life in adolescents – in health and disease

Dr Maria Oleś
Instytut Psychologii KUL
Al. Raławickie 14
20-950 Lublin
moles@kul.lublin.pl

Według WHO jakość życia to „postrzeganie przez jednostkę swojej pozycji w życiu w kontekście systemów wartości i kultury, w których żyje oraz w odniesieniu do jej celów, oczekiwań, standardów i zainteresowań”. Poczucie jakości życia to subiektywna, globalna ocena funkcjonowania i możliwości w danym środowisku oraz odniesienie człowieka do świata, innych ludzi i samego siebie. Celem referatu jest prezentacja wyznaczników subiektywnej jakości życia młodzieży zdrowej i chorej przewlekle (np. cukrzyca, otyłość, czynnościowe bóle głowy, padaczka, i inne). Przebadano młodzież w wieku 11-18 lat: osoby zdrowe (N=333) i osoby chore przewlekle (N=266) w ramach trzech podejść badawczych (relacyjnym, rozwojowym i ogólnym): Skalą Jakości Życia dla Młodzieży (SJŻ-M), Profilem Jakości Życia dla Młodzieży (PJŻ-M) oraz Kwestionariuszem Poczucia Jakości życia dla Dzieci i Młodzieży (KPJŻ-DiM). Oszacowano też szereg zmiennych psychologicznych,

jak: cechy osobowości w modelu 5-czynnikowym, cechy emocjonalne - lęku, złości, depresji i ciekawości, zmienne kliniczne (np. lęk społeczny, depresja, osamotnienie, pesymizm), oraz zmienne psychospołeczne (np. poczucie własnej wartości i poczucie własnej skuteczności, poczucie wsparcia społecznego, umiejętności psychospołeczne, strategie radzenia sobie ze stresem). Rezultaty wskazują, że subiektywną jakość życia młodzieży zdrowej i chorej wyjaśniają nieco inne zespoły zmiennych psychologicznych. Na poziomie cech osobowości zaznacza się podobieństwo w zakresie zmiennych wyjaśniających poczucie jakości życia zdrowych i chorych. Dotyczy to neurotyczności, ekstrawersji, cech depresji, lęku i ciekawości. Specyfika w zakresie zmiennych wyjaśniających subiektywną jakość życia zdrowych i chorych zaznacza się w zakresie zmiennych dotyczących funkcjonowania psychospołecznego i przekonań o sobie.

Factors affecting quality of life in adolescents
– in health and disease

The World Health Organization Quality of Life (WHOQOL) Group defined QoL as – „ individuals' perceptions of their position in life in the context of the culture and value systems in which they live and in relation to their goals, expectations, standards and concerns” (WHOQOL Group, 1995, p. 1405). Quality of life comprises physical health, psychological well-being, independence, social relationships, beliefs and attitudes towards the environment. It pertains to the subjective appraisal of life in the cultural, social and environmental context. The aim of this paper is to introduce the psychological factors explaining subjective quality of life in adolescents, in health and disease (e.g. type 1 diabetes, functional headache, obesity, epilepsy). The main question is: What psychological variables explain the variance in quality of life in healthy and ill adolescents? A sample of healthy (N=333) and chronically ill adolescents (N=266), aged 11-18 years, was investigated by means of *Youth Quality of Life Instrument* (YQOL-R) by Patrick et al., *Quality of Life Profile: Adolescent Version* (QOLP-AV) by Raphael et al., and the *Quality of Life Questionnaire* modified for adolescents (QLQ) by Schalock and Keith. The personality traits, emotional traits (anxiety, curiosity, anger and depression), clinical variables (social anxiety, depression, loneliness, pessimism), psychosocial variables (self-esteem, self-efficacy, perceived social support, social skills, coping strategies) were also measured. The results indicated

that subjective quality of life healthy and ill adolescents was explained by different sets of psychological variables. On the trait level similar factors affected the quality of life in healthy and ill adolescents: neuroticism, extroversion, and traits of depression, anxiety and curiosity. On the level of psychosocial and clinical variables different sets of variables affected quality of life in healthy and chronically ill adolescents. In general a comparative analyses of explanatory models of subjective quality of life, conducted by means of structural equation modeling, showed that different groups of variables explained quality of life in healthy and chronically ill adolescents.